

Bir Kentsel Yenileme Deneyimi: Barselona(*)

Yalçın DEMİRTAŞ** - İsmet ESGİN***

** Şehir Plancısı
*** Şehir Plancısı

Barselona, merkezinde 1.578.000 kişilik bir nüfusu barındıran, ancak, ilçe belediyeler ve diğer bağlı bölgeler ile birlikte Metropolitan Alan nüfusu 4 milyona yaklaşan; toplam nüfusu 43.975.375 olan İspanya'nın, Madrid'den (3.099.800) sonra ikinci büyük kentidir ve aynı

zamanda Katalonya yarı özerk yönetiminin başkentidir.

Barselona, M.Ö. 200 yıllarında bir Roma Kolonisi olarak kurulmuştur. Kurulduğu dönemde ve takip eden yıllarda henüz ekonomik ve siyasi olarak önemli bir kent olarak görülmeyen Barselona (o

Antik dönemde Barselona (Kaynak: <http://www.hwy290.com/barcpictures.html>)

* Bu yazı, 2005 yılı Temmuz ayında, ODTÜ Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümünün düzenlemiş olduğu teknik gezi sırasında elde edilen bilgiler, yüz yüze görüşmeler, ve yerinde yapılan sunuşlardan elde edilen veriler doğrultusunda kaleme alınmıştır. Görsel materyaller yazarların kendi kişisel arşivlerinden sağlanmıştır.

dönemdeki adı “Barcino”) daha sonraki yıllarda, Vizigotların, sonrasında Müslümanların (Endülüs) egemenliği altına girmiştir. M.S. 801 yılına kadar devam eden Endülüs egemenliği Frenk saldırılarıyla sonlanmıştır. Kent, 12. yüzyıldan itibaren ekonomik olarak yükselmiş ve zenginleşmiştir. Barselona (Katalanlar) 14. yüzyıl başlarında bir dönem bağımsız olarak yönetilmiş olmasına rağmen, 15.yüzyıldan itibaren İspanya’nın bir eyaleti olmuştur. Ancak, İspanya Krallığının politikaları nedeniyle, İspanya’nın gelişme olanaklarından yeterince yararlanamamış bir kent olmuştur.

Kentsel Yenileme İhtiyacının Ortaya Çıkışı

Barselona, kuruluşundan beri süregelen istilalardan bir türlü kurtulamamıştır. Bu sebeple, kent, sık sık surlarla çevrilerek korunmuştur. Kent surlarının yapımı Roma döneminde başlamış, kent büyüdükçe yeni surlar yapılmıştır (13. yüzyılda, kent toplam 5.000 metre sur ile çevrilidir). Ancak özellikle V. Philip, hem kenti denetlemek için, hem de dış saldırılara koruyabilmek için 1714 yılında kenti çok sıkı surlarla çevirmiştir. Ayrıca iki noktaya da güçlü kaleler (Ciudadella)

kurarak hem kenti gözetleme altında tutmuş, hem de dışarıdan gelebilecek saldırıları takip etmiştir. Bu dönemde, kentte Katalanca konuşulması yasaklanmış, Katalan Üniversiteleri kapatılmış ve bunun gibi kültürel yaşama birçok yasak uygulanmıştır.

O dönemde kentin surlar dışında gelişimi kesinlikle yasaktır. Bu, bir yandan kenti dış saldırılardan daha rahat koruyabilmek için, diğer yandan da (belki de bundan da önemlisi) halkı denetim altında tutmak içindi. Surların dışındaki alanda, tarım bile yaptırılmamış, tamamen boş alan olarak tutulmuştur.

Surların içine sıkışıp kalmış olan kentin sanayi ve ticari gelişimi; Amerika ile olan ticaretin artması ve endüstri devriminin İspanya’ya ilk olarak Barselona’da başlamış olması nedeniyle, bu yıllarda ivme kazanmıştır. Bu gelişme, artan nüfusun kentsel ihtiyaçları yanı sıra, özellikle kıt alan içinde kalmanın yarattığı sorunları da beraberinde getirmiştir. Nüfus artışı o yıllarda oldukça hızlı gerçekleşmiştir. 1800 yılında nüfusu 115.000 olan kentin 1900 yılındaki nüfusu 500.000’e ulaşmıştır.

1853 yılında yarışma ile elde edilen kent planı (Kaynak: Kişisel belgelem, 2005)

Ayrıca, kentte açık alan diye bir kavram neredeyse yoktur. Artan nüfus ve sosyal çöküntü (fuhuşun hızla artışı, hırsızlık, gasp, cinayet, tecavüz vakalarındaki artış vb.) ve benzeri sorunların yarattığı baskıların sonucu olarak, 1850’li yıllarda, yeni bir kent planı yapılması ve yeni yerleşim alanları açılmasına yönelik bir planlama yarışması düzenlenmiştir. Bu yarışma sonucunda, Katalan bir inşaat mühendisi olan Cerda’ya 1853 yılında yaptırılan plan, bugünkü Barselona’nın temel yapısını oluşturan bir plan olmuştur.

Söz konusu plan ile, kentin surları yıkılarak, kent boş alanlara doğru geliştirilmiştir. İzleyen dönemlerde nüfus artışı ise hızlanarak sürmüştür. 1900’de 500.000 olan nüfus 1930’a gelindiğinde 1.000.000’a yaklaşmıştır.

Günümüzde Barselona, endüstriyel ürünlerin ihracatı ve gelişmiş teknolojisi ile Madrid ve Valencia’yı geride bırakarak, İspanya’nın küresel ölçekteki yarışmacı tek kenti olma özelliğini elinde tutmaktadır. Diktatör Franco döneminin dışlanmış ve gelişmesi engellenmiş Katalan başkenti Barselona, 1975’te Franco yönetiminin devre dışı kalmasıyla birlikte yeni teknolojik devrim hareketine dahil olabilmek için büyük bir mücadele içine girmiştir. Doğal eşiklerle sınırlanmış olmasından dolayı yeni gelişim alanları yaratamayan Barselona kenti için kentsel dönüşüm kaçınılmaz bir planlama aracı olarak gündeme gelmiştir. 1976 yılında ‘Metropolitan Alan Planlama Çalışması’ ile kentsel dönüşüm çalışmaları başlatılmış, fiziksel-sosyal-ekonomik yaklaşımlarla kentin dönüşümü problemi bütüncül bir anlayışla ele alınmıştır.

Kentsel Dönüşüm Projesinin Kapsamı

1800lü yılların ürettiği kentsel mekanlar, günümüzde yıpranmış ve sorunlu alanlar halini almıştır. sözkonusu bölgelerin yenileme ihtiyacı kaçınılmaz olarak ortaya çıkmıştır. Kentin (kentin bölgelerinin) yenilenmesinde, parçacı yaklaşımların benimsendiği süreçler hızla terk edilerek giderek bütünü denetleme hedefleri ortaya konurken, yerel otoritelerin kararlı tavrı, sürece hız kazandırmıştır.

Bu planlama çalışmalarında ‘tarihsel değerler’ duyarlılıkla korunmuştur. Ayrıca, kent merkezinde bir çöküntü yaşanmaması için, çeşitli merkez faaliyetleri de korunmuştur.

Dönüşüm çalışması yapılan bölgelerden biri, kentin en eski yerleşiminin olduğu bölgedir. Bu bölge 4 mahalleden oluşmaktadır.

- *El-Raval* (çoğunlukla yoksul, göçmen ve mülteci gruplarının barındığı merkezin çöküntü bölgesi)
- *Bari Gothic* (Katedral, kilise, müzel gibi anıtsal yapılar ile tarihi, sanatsal ve kültürel birçok eserin yoğunlaştığı merkez)
- *Antik yerleşim Bölgesi* (Roma ve Ortaçağ dönemi izlerini taşıyan bölge)
- *Barcelonetta* (eski -antik- limanın bulunduğu bölge)

Projenin uygulamasına 1988 yılında başlanmıştır. Uygulamanın başarılı olabilmesi için, bir özel şirket kurulmuştur. Söz konusu şirketin, projeyi faydalı yürütmesi için, 14 yıl sonunda projenin tamamlanması planlanarak, şirketin 14.yıl sonunda feshedileceği baştan belirtilmiştir.

Proje ile;

- Çok kötü durumda olan yapılar tespit edilerek yıkılmış ve bu yapılarda yaşayanlar için, yönetim (belediye veya özerk yönetim) yeni konutlar inşa etmiştir.
- Uygulama öncesinde, bu bölgelerde “açık alan” bulunmamaktaydı. Sadece açık alan, nefes alma alanları yaratabilmek için bazı yapılar yerlerine yenisi yapılmamak üzere yıkılmıştır.
- Bölgede “meydan” bulunmadığından dönüşüm projesinde meydan yaratılması önemli kentsel tasarım projeleri olarak ele alınmıştır.
- Sosyal donatı alanları yaratılmıştır. Toplum merkezleri, sosyal mekanlar, yaşlılar evi, öğrenci yurtları, kütüphaneler, sağlık merkezleri vb. kurulmuştur.
- Otopark problemi yeraltı otoparkları yoluyla çözülmüştür (ancak bölge, tüm kentten nüfus çeken bir bölge olduğu için bu otoparkların yeterli olduğunu söylemek zordur.
- Altyapı, tüm elektrik, su ve gaz tesisatlarının düzenlenmesi gerekli olduğundan yenilenerek modernleştirilmiştir.
- Alanda yaşayan ve dönüşümden en çok etkilenecek, baskı altındaki yoksul ev sahiplerinin alanı terk edip; alanın el değiştirmesine engel

1976 yılında ‘Metropolitan Alan Planlama Çalışması’ ile kentsel dönüşüm çalışmaları başlatılmış, fiziksel-sosyal-ekonomik yaklaşımlarla kentin dönüşümü problemi bütüncül bir anlayışla ele alınmıştır.

PLANLAMA
2006/2

olmak ve sınıfların bir arada yaşamasını sağlamak için “toplumsal rehabilitasyon birimi” kurulmuştur.

Proje Kapsamında Ele Alınan Planlama ve Tasarım Bölgeleri

El-raval ve Barri Gothic Bölgesi

Antik kent merkezinin güneyinde ve kurumuş bir dere yatağı iken yaya yolu olarak tasarlanan, kentin en turistik yaya yollarından biri olan Rambla'nın (Las Ramblas) güney-batı yönünde kalan El-Raval bölgesi, kirlетici sanayilerin bulunduğu bir bölgedir. Kent, sur çeperinde yer alan ve endüstriyel devrim süresince yüksek işçi bloklarının ve fabrikaların yer seçtiği ve 1850’de surların yıkılmasıyla beraber Ildefons Cerdà’nın kent planının bölgelemelerinden biri olan l’Eixample’in uygulandığı ilk alanlardan biri olmuştur.

Kısmen çöküntü alanı halindeki eski gotik kent merkezinde ve El-Raval bölgesinde güvenlik problemleri ve merkezin terk edilmesiyle bölgeye yerleşen mültecilerin yarattığı çeşitli problemlerinin artması, kentsel yaşam kalitesinin, sosyo-kültürel ve açık alan etkinliklerinin azalması gibi problemler yaşanmıştır. Çağdaş Sanatlar Müzesinin yapımı, merkeze canlılık kazandırıp, beraberinde yeni kullanımları tetiklemiş olması ile kent merkezini kentlilere geri kazandırmıştır. Başta parçacı görünen bu süreç, El-Raval bölgesindeki halkın katılımının sağlanması ve bölgede yaşayanların alanı terk etmelerine yol

açacak süreçlerin önlenmesi gibi projelerle kullanıcıların görüşüne sunularak, üzerinde tartışılmış ve bölgede yaşayanlara yenilemeyi teşvik edici maddi destekler sağlanarak bütüncül bir yapıya bürünmüştür.

Bölgede, Rambla del Raval caddesinin açılması, Çağdaş Sanatlar Müzesinin yapımı ve Barselona ve Ramon Llull Üniversiteleri’nin bazı bölümlerinin bu bölgede açılması ile bölge çoklu kültürel canlılığını yaşatabilmiştir. Kültür-sanat faaliyetlerinin gelişiminin yanı sıra, bu bölgenin sosyal ve eğitim alanları ile yaşanabilir bir bölge olması sağlanmıştır.

Antik Yerleşim Bölgesi

Barselona’nın iyi korunmuş antik merkezinde, Ortaçağ yapılarının altında, Avrupa’nın en büyük Roma dönemi yer altı arkeolojik alanları izlenebilmektedir. Ortaçağ kenti altındaki bu alan, eski bir kentsel merkezin günümüz kent dokusu içerisinde kaybolmadan kalabildiği ve tarihsel sürekliliği okutabildiği için oldukça çarpıcı bir örnektir. Bu alan günümüzde dar sokakları, ve küçük meydanları ile çok etkileyici bir kentsel peyzaj oluşturmaktadır.

Eski Gotik Merkezin tarihselliği, katmanlı yapısı; Roma ve Ortaçağ dönemi alanları özel proje ve mimari müdahale ve yöntemlerle kentliye ve ziyaretçilere açılmıştır. Kent merkezinde başlatılan bu müdahale ve yenileme hareketleri, mevcut metropoliten planın yenilemesi hedefi çerçevesinde, kentin diğer dönüşüm alanlarının da üretilmesini teşvik etmiştir.

Barcelonetta

Eski liman bölgesinde yeni mimari yapılarla, restoran, bar, müze, sergi alanları gibi merkeze canlılık kazandıracak kullanımlar getirilmiş, kıyı boyunca yaklaşık 5 km’lik sürekli bir yaya dolaşım alanı kazandırılmıştır.

1976 yılında başlatılan metropoliten plan çalışmalarında öncelik merkezin yenilenmesi iken, son 20 yıl içinde iki önemli etkinliğe; 1992 Olimpiyat Oyunlarına ve Dünya Kent Forumu II’ye (2004) ev sahipliği yapan kent, kendini dünyaya açma şansı bularak Batı Avrupa’daki diğer kentlerden oldukça farklı bir dönüşümü yaşamaya başlamıştır.

El-Raval’da dönüşüm uygulama çalışması. Solda iyileştirme yapılmış doku, sağda ise kullanım kararı değiştirilmiş alana ilişkin dönüşüm uygulama çalışması. (Kaynak: Kişisel belgelem, 2005)

Bu olanağı iyi değerlendiren ve yeterli örgütlenme kapasitesi ile, gelişmiş alt-üst yapısı ile, canlı ve yaşanabilir kentsel mekanları ile kendini tanıtan kent, bu çerçevede sadece altyapı yenilemesi ve kenti kıyıya açmakla kalmayıp, yeni kent modellemesini diğer kentsel alanlarında da sürdürmüştür.

Bu alanlarda da tekil dönüşümler değil, kentin biçimi ve yapısını vurgulayacak bütünsel dönüşümler hedeflenmiştir. Kentle ilişki kuramayan ve kentlinin dışarı çıkmasıyla çöken kent merkezinin yenilenme hareketine ek olarak, Olimpiyat projeleri çerçevesinde de hız kazanan kıyının kentle bütünleşmesini ve kamusal mekan üretimini ana hedef koyan projeler üretilmiştir. Bu projelerden biri de; eski üretim alanlarının bulunduğu ve giderek yeni bilişim ve iletişim teknolojilerinin ve şirketlerinin merkezine dönüşen Poblenou bölgesinde geliştirilen 22@ isimli projedir.

22@ Projesi-Poble Nou

Kentin kuzey doğu çeper kıyısı da dahil olmak üzere Diagonal Mar ile başlayıp, Forum alanı ile sonlanan ve “22@” olarak adlandırılan proje alanı, yoğunlukla üretim alanlarının bulunduğu Poblenou bölgesinde bulunmaktadır. İspanya’nın ve Barselona’nın 19. yüzyıldaki sanayileşme sürecinde en büyük katkısı sunan Poblenou bölgesi, Barselona’nın lider konumunu koruması ve yeni teknolojileri kent yaşamına ve ekonomisine katabilmesi için stratejik öneme sahip bir bölge olarak önerilmektedir.

Bilişim sektöründeki uzmanlaşma süreçlerini hızlandırmak ve sektörün gelişimini teşvik etmek için, ekonomik ve teknoloji platformu olarak Poblenou’da yenileme hareketi başlatılmıştır. Bunun için metropoliten bölge planında büyük değişikliklere gidilen Barselona’da, kentin tümüne müdahaleden çok, farklı müdahale alanları yaratılarak, belirli gelişme yönlerinin, stratejik alanların dönüşümünden ve yine mevcut dokudaki tek bir yapıdan hareketle bütüne yayılacak bir dönüşüm yaklaşımı benimsenmiştir. Sanayi alanlarında, yeni üretim etkinliklerinin desteklenmesi; eğitim, araştırma-geliştirme ve yine gelişmiş kentsel servislerin, yeni konut sunumunun gerçekleşmesi hedeflenmiştir.

Yeni planda öngörülen değişimler, endüstriyel alanların yenilenmesini vurgularken, yeni üretim

22@ Proje Alanı. (Kaynak: Alanda sunulan hava fotoğrafı görüntüsü, 2005)

süreçlerinin ve özel kentsel koşulların tanınmasını da gerektiriyordu. Bu bağlamda Poblenou bu dönüşümü mümkün kılacak mevcut üretim örgütlenmesi, endüstriyel deneyimleri, erişilebilir konumu ve merkeziliği gibi çok sayıda potansiyeli içermektedir. Plan, yalnızca bir planlama deneyimi olmanın ötesine geçerek, pilot projelerin uygulanması ve tanıtım etkinlikleriyle, katılım süreçlerinin kent bütününde, tabandan tavana yayılmasını sağlamayı başarmıştır. Plan ayrıca alandaki fiziksel dönüşümün ne olacağına ve araçlarına (örneğin özel geliştirilmiş yeni ‘Altyapı Planı’) ilişkin stratejik adımları da içermektedir.

Poblenou’da gerçekleştirilmiş bir konut projesi. Cerda Planındaki dokunun güncel yorumu. (Kaynak: Kişisel belgelem, 2005)

Poblenou bölgesinde sürdürülen dönüşüm çalışmasına bir örnek. Kullanımlar, konut, ofis, otel ve ticaret olarak belirlenmiştir. (Kaynak: Kişisel belgelem, 2005)

Metropolitan Planın çerçevesini, Poblenou'daki üretim alanlarını ve bu alanların 22@ bölgesi olarak dönüşürken etkinlik çeşitliğini koruyan, konut kullanımını destekleyen bir yapıda dönüşmesini ilke edinmiştir.

Büyük bir kamu katılımı ile onaylanarak değişen plan, öncelikle 26 öneri projenin kamu incelemesinden sonra seçilmiştir. Seçilen proje, 20 gün içinde Belediye Başkanı tarafından kabul edilerek onaylanmıştır. Planlama süreçlerinde kurumlar, sanayi ve ekonomi çevrelerindeki birçok mesleki uzmandan danışmanlık hizmetleri alınmıştır ve çalıştaylar düzenlenmiştir. Ayrıca kent plancıları ve mimarların katkıları ile yeni planın teknik kısımları Planlama Servisleri Birimi çatısı altında gerçekleştirilmiştir.

Geleneksel planlama stratejisi, baskın faaliyetinin sanayi üretimi olduğuna dayanırken; yeni strateji, geleneksel endüstriyel üretim modelinden yeni teknoloji tabanlı üretim biçimlerine geçişi vurgulamaktadır. Ayrıca, Poblenou'daki 22@ bölgesi yeni teknolojik ilişkiler çerçevesinde yeniden

kurgulanarak, konut gibi öncelikli kullanımların korunması şeklinde yenilenmesi planlanmıştır.

22@ Projesi, Barselona kent merkezine oldukça yakın eski sanayi alanlarını içeren Poblenou'daki 200 hektarlık alanda bir dönüşüm önermektedir. 22@ bölgesinin, bilgi ve iletişim teknolojilerine dayalı yeni ekonomik aktivite bölgesine dönüşmesini amaçlayan proje, öncelikle altyapının sağlıklılaştırılmasını hedeflemiştir. Üst yapıda ofis ve ticari kullanımların bilişim yoğunluklu aktivitelere ayrılması planlanan ve yaklaşık 3 milyon m²'lik bir alanda gerçekleşmesi tasarlanan proje alanı olarak seçilen Poblenou, kentin doğusundaki stratejik konumu ve köklü yerleşim dokusuna sahip olması nedenleriyle, alanda çok kapsamlı bir kentsel dönüşüm hareketinin başlatılmasına zemin hazırlamıştır.

Proje, eski sanayi alanlarının temizlenmesiyle elde edilecek yaklaşık 3.200.000 m²'lik alanda 100.000 ile 300.000 arasında yeni iş alanları yaratarak, bölgedeki iş hacmini %4 den %15'lere çıkarmayı hedeflemiştir. Proje hedefleri arasında, yeni iş alanları yaratıcı ve istihdam sağlayıcı sektörleri hareketlendirmenin yanı sıra, sosyal altyapının iyileştirilmesi ve kaliteli/yaşanabilir kentsel mekanlar yaratılması ve Poblenou'daki kullanımların (özellikle yeni teknoloji tabanlı kullanımların) bu yeni aktivitelerin merkezinde ve bölgenin kentsel kalitesinin iyileştirilmesinde etkili olması da yer almaktadır.

Planın Temel İlkeleri

- Merkezilik (centrality)
- Aktivite odakları
- Esneklik
- Eğitim ve yenilik merkezleri
- Gelişmiş altyapı sunumu
- Yeni konut sunumu
- Çekim noktaları yaratılması

Kullanımların Düzenlenmesi

Öncelikle 22@ bölgesini endüstriyel nitelikli bir bölgeden ayıran özellik, kullanımlardaki çeşitlilik ve desteklenen yeni faaliyetlerin yapısıdır. Yeni faaliyetleri tanımlarken bütüncül bir liste çıkarmak oldukça güç iken, bir teknik heyet'in kurulması önerisi getirilerek; bölgedeki

birliklerinden oluşan bu heyet ile kullanımların listelenmesi, yönlendirilmesi ve değerlendirilmesi gerçekleştirilmiştir.

Genel İl Planı değişikliklerindeki müdahale düzeyleri, Özel İç Reform Planları ile denetlenmiştir. Özellikle öncelikli 6 alanın dönüştürülmesi kararı, bölgenin fiziksel dönüşümünün yeni yapısal elemanlarının yaratılmasını planlaması ve bölgenin yapısını belirlemesinde önemli bir rol oynamış ve Özel Planlar ve kamu girişimleri ile desteklenerek ivme kazandırılmıştır.

Yine bu planla, özel planların hangi parametrelerle ve hangi koşullarda (her özel eylem alanının düzenlenmesini belirlerken) denetlenmesi gerektiği belirlenmiştir. “Özel Plan”lar ile sağlıklaştırma, mevcut sanayi yapılarının konuta dönüştürülmesi gibi projeler üretilmiştir.

Finansman ve Örgütlenme

Gayrimenkul sektörünün de benimsediği 22@ projesini oluşturan 45 ana projeden 33’ü özel sektör desteği ile kabul edilirken, iş dünyasındaki 100 den fazla firma (%88’i bilişim sektörü ile ilgili) yeni ofis binalarını bu alanda seçmeyi tercih ederek, projenin ekonomik gerçekleştirilmesini artırmışlardır.

Projenin tüm çevrelerce kabul edilişi, alandaki yenileme hareketine ivme kazandırmıştır. Alanın üretim yapısındaki bilgi yoğun ekonomik faaliyetlerdeki artışlar belirgin bir niteliksel gelişimi beraberinde getirmiştir.

Proje Yönetimi

Barselona Kent Konseyi Planlama Dairesi ile 22@ Barselona Şirketi ortaklığında gerçekleştirilen projede, bölgenin %46’sını oluşturan ve kamu sektörü tarafından mali olarak desteklenecek öncelikli 6 adet dönüşüm odağı belirlenmiştir. Sektörün yeni dinamiklerini oluşturacak birer simge olarak stratejik bir öneme sahip olan bu odaklar, alanın bütünü dönüşümü için motor görevini üstlenmişlerdir. Dönüşümün karmaşık yapısı nedeniyle bu özel alanların yenilenme sürecinde; farklı ihtiyaçlara cevap verebilecek kendi araçlarını ona uyarlayabilecek ve planlama norm ve ilkelerine uygun nitelikte özel planlar hazırlanmıştır. Böylece alanın tümünün ihtiyaçları aynı oranda gözetilmeye çalışılmıştır.

Poblenou’nun özellikle hassas bölgeleri olarak geçen bu alanların dönüşümde itici güç olmaları beklenmektedir. Amaç kentsel yaşama uyum sağlayabilecek ve varolanı yok etmeyecek bir dönüşümün bütüncül bir sistem içinde tüm bölge içinde uygulanmasını sağlamaktır.

Plan, dönüşümün hedef ve ilkelerine ters düşmeyecek şekilde ve sektörün dönüşümüne uyum sağlayabilecek durumdaki mevcut endüstriyel yapı ve kurumların varlığını benimsenmektedir. Bölgenin bütünüyle şekil değişimini hedeflememekle beraber, plan modernizasyonu ve yeni teknolojilerin gereklerine cevap verecek, merkezi konumu nedeniyle artık geleneksel üretim yöntemlerinin değişmesini sağlayacak bir dönüşümün çerçevesi oluşturulmuştur.

Plan içerisinde yapılan tüm müdahaleler iki büyük İdare Şeması ile belirlenmiştir. Bunlardan altyapı sunumunun kendi gelişim projeleri ve mali araçlar ile özel altyapı planı ile sağlanması; bir diğeri de tüm müdahalelerin plana uygunluğunu sağlayacak bir özel şema’ya ilişkindir.

Plan, aktiviteler serisinin, ekonomik gerçekliklere uyarlanması sürecinde, Danışma Komitesinin katılımını bir koşul olarak görmekte ve bu komitenin yeterli birikimi olan kişilerden oluşması gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca, bu süreçlerin dönüşüm hareketini kontrol etmeyle eşdeğer görülebilecek özel planlar aracılığı ile sağlanacağını belirtmiştir.

Plan ile sağlanan dönüşüm potansiyeli ele alındığında hiç şüphe yok ki yerel otoritenin etkinlik ilkelerini ve sürecin kamu katılımındaki etkinliğini garantileyecek araçları oluşturmaları ve kullanmaları, dönüşümü başarılı kılan en büyük adımlar olmuştur.

Poblenou bölgesinde gerçekleştirilmiş bir proje. Sular İdaresi Binası. (Kaynak: Kişisel belgelem, 2005)

2@ Projesinden en çok etkilenecek grup olan bölge halkı projeyi desteklemezken ve alanı terk etmek zorunda kalırken, proje katılımcıları ve olası kullanıcıları projeyi desteklemişlerdir.

Barcelona'nın önemli bir yaya bölgesi, La Rambla.
(Kaynak: Kişisel belgelem, 2005)

Sonuç

Barcelona kenti, ortaçağlardan günümüze kadar, planlama, mimarlık ve kentsel gelişme konularında farklı deneyimleri barındıran bir kent olmuştur. Kent, özellikle 19.yüzyılın ikinci yarısından itibaren ortaya koyulan planlama ve mimarlık performansları bakımından, her zaman farklı örnekleri tartışmamıza olanak sunmuştur.

Kentlerarası rekabetin çok yüksek olduğu günümüzde, bu rekabete katılan ancak yerel dinamikleri, kültürü, kimliği, eserleri ve geçmişi ile sentezleyebilen ve kentinin ihtiyaçlarını ve yararını gözeten bir kenttir Barcelona.

22@ Projesinden en çok etkilenecek grup olan bölge halkı projeyi desteklemezken ve alanı terk etmek zorunda kalırken, proje katılımcıları ve olası kullanıcıları projeyi desteklemişlerdir. Burdaki katılım boyutu tartışmalıdır. Hedeflenen katılım düzeyi sağlanamamıştır.

Proje getirdiği yeni ve kalifiye alan kullanımlarını bölgede daha önce yaşayan yerel halk için ve yerel halk ile birlikte gerçekleştirememiştir. Projenin başlangıcında, katılım mekanizmasından bahsedilmesine rağmen, uygulama alanlarındaki yerel halkın etkinliğinden söz edilmesine rağmen, proje süreçleri büyük tepkilerle ilerlemiştir. Bölge halkı (yerel kullanıcı) projeyi desteklemediği ve istemediği halde proje geliştirilmiş ve sonuçta, nitelikli iş gücünün, turistlerin ve sanatçıların yaşam alanı haline gelmiş ve bir anlamda soylulaştırılmıştır.

Yine de, 22@ bir kentsel yenileme projesi olduğu kadar Barcelona kenti için yeni bir gelişme modelidir ve kentin ekonomik coğrafyasını değiştirecek ve bilgi toplumunu oluşturma yolunda ilk adımlarından biri olacağı yaklaşımı benimsemiştir.

Projenin başarılı algılanmasının temel göstergelerinden birisi, sanayi alanlarının yapısal plan ile bütüncül olarak ele alınmış olması ve kentin diğer alanları ile ilişkilendirilebilmiş olmasıdır. Bu çerçevede, projenin tutarlı yönlerini sıralamakta fayda görülmektedir:

Kentin temel planlama ilkeleri ile bu proje hedeflerinin tutarlılığı

- Bilgi teknolojilerinin geliştirilmesi ilkesi ile alanın tekno-park özelliğine bürünmesi,
- Tarihi kent merkezinin kimliğini koruması ilkesi ile merkezi komşuluğu göz önüne alınarak alanın öncelikli yenileme alanı olarak seçilmesi
- Konut stokunun yaratılması ve yeniden kullanılabilmesi ilkesi ile eski sanayi ve ticari yapıların konut amaçlı dönüştürülmesi
- Kıyı ile bütünleşme ilkesi ile kıyının yeniden kazanımı ve işlevlendirilmesinin sağlanması
- Kültürel ve boş zaman aktivitelerinin artırılması ve kültür endüstrilerinin teşviki ilkesi ile alanda yerel sanatçı ve zanaatkarların belli çalışma ve sergi alanları yaratımı ile kentte önemli bir odak haline getirilmesi
- İstihdam olanaklarının artırılması ilkesi ile alanda ofis, ticaret alanları ve kültürel etkinlik alanları yaratılması
- Çevresel değerlerin korunması ilkesi ile sanayi alanlarının kirlilik etkeni ortadan kalkarak kentsel kaliteye yakalayan yeni mekan tasarımları ve peyzajı ile önemli bir kentsel imaj alanı olmuştur.

Barcelona'yı bu deneyimler çerçevesinde özgün kılan, kullandığı yöntem ve araçlarıyla genel metropoliten planı ile sınır koymanın ve tanımlamanın ötesine giderek, özel kentsel plan ve projelerini de üretebilmesi ve kentsel yaşam kalitesini ürettiği kamusal mekanları, teknolojik gelişimi ve ürünleri olan görkemli mimari eserleri ile kanıtlayarak, yalnızca bir kentsel turizm merkezi olmanın ötesine geçmesi ve yenilenme sürecini sürdürülebilir kılmış ve katılım süreçlerini de iyi örgütleyebilmiş bir kent olmasıdır.

Barcelona'da son yirmi yıldır yaşanan kentsel dönüşüm deneyiminin, dönüşümün ele alınış biçimi, araçları, süreci ve yaratılan ürünlerin, derinlemesine incelenmesi gereken bir deneyim olduğu düşünülmektedir.